

9 września 2022r. , Warszawa

Sz. P. Grzegorz Puda
Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Do wiadomości:
Sz. P. Piotr Zygadło
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Sz. P. Aleksandra Tomczak, Sz. P. Witold Willak, Sz. P. Paweł Olechnowicz, Sz. P. Marta Wnuk
Komisja Europejska

Apel o utworzenie dodatkowych miejsc w Komitetach Monitorujących i grup roboczych ds. sprawiedliwej transformacji

Polska Zielona Sieć apeluje o utworzenie dodatkowych miejsc w komitetach monitorujących programy regionalne funduszy europejskich w regionach węglowych, dla organizacji i partnerów społecznych, specjalizujących się w obszarze sprawiedliwej transformacji. Postulujemy również utworzenie grup roboczych ds. sprawiedliwej transformacji, wspierających komitety monitorujące. Taki wymóg powinien znaleźć się w wytycznych dotyczących komitetów monitorujących, a jego realizacja powinna być weryfikowana na etapie wdrażania programów.

Polskie regiony węglowe przez dwa ostatnie lata przygotowywały Terytorialne Plany Sprawiedliwej Transformacji po to, aby uzyskać wsparcie z unijnego Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Z Funduszu ma skorzystać pięć regionów węglowych – Górny Śląsk, Wielkopolska Wschodnia, subregion wałbrzyski, Małopolska Zachodnia oraz region bełchatowski. Regiony te stoją przed olbrzymim wyzwaniem zmiany struktury swojej gospodarki na nisko- i zeroemisyjną w ciągu najbliższych kilkunastu lat, a do 2030 roku muszą znacząco zredukować wydobycie węgla oraz emisje gazów cieplarnianych. Będzie się to wiązało z zamykaniem zakładów wydobywczych, rekultywacją i rewitalizacją terenów pokopalnianych oraz tworzeniem nowych miejsc pracy w sektorach gospodarki, które przyczyniają się do osiągnięcia unijnych celów klimatycznych w ramach pakietu Fit for 55 (redukcja emisji gazów cieplarnianych o 55 % do 2030 r. względem 1990 roku oraz neutralności klimatycznej do 2050 roku).

W celu złagodzenia skutków transformacji energetycznej w regionach węglowych, Komisja Europejska w grudniu 2019 r., w ramach Europejskiego Zielonego Ładu zaproponowała utworzenie Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Fundusz ten jest nowym instrumentem finansowym w ramach Polityki Spójności, a sprawiedliwa transformacja jest wyzwaniem na dotąd niespotykaną skalę, przed którym stoją wszystkie polskie regiony węglowe. Dlatego koniecznym jest, aby Instytucje Zarządzające Funduszem Sprawiedliwej Transformacji na poziomie regionalnym wdrażały i monitorowały ten instrument w sposób

adekwatny do skali potrzebnych działań. Mimo, że Fundusz Sprawiedliwej Transformacji jest zintegrowany z programem regionalnym, to Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji jest odrębnym dokumentem, a działania i cele operacyjne w nim zawarte wymagają adekwatnego i merytorycznego wsparcia ze strony Komitetu Monitorującego.

W związku z powyższym konieczne jest utworzenie dodatkowych miejsc w komitetach monitorujących programy regionalne funduszy europejskich w regionach węglowych dla organizacji i partnerów społecznych specjalizujących się w obszarze sprawiedliwej transformacji. Obligatoryjne powinno być również utworzenie grup roboczych ds. sprawiedliwej transformacji w ramach Komitetów Monitorujących, w regionach objętych Funduszem Sprawiedliwej Transformacji. Aby efektywnie wykorzystać wsparcie z funduszu, polskie regiony węglowe muszą napisać dobre, ambitne projekty, które odpowiedzą na wyzwania przed nimi stojące. Projekty te muszą brać pod uwagę specyfikę regionów oraz tworzyć nowe możliwości przed osobami odchodzącymi z pracy w sektorze górniczym lub okołogórnictwem. Grupy robocze ds. sprawiedliwej transformacji powinny sprawować rolę opiniodawczą i doradczą, a ich skład powinny tworzyć instytucje i osoby, które przez dwa ostatnie lata pracowały nad zapisami Terytorialnych Planów Sprawiedliwej Transformacji. Dzięki doświadczeniu osób i instytucji, które dotychczas pracowały nad Terytorialnymi Planami Sprawiedliwej Transformacji, Komitet Monitorujący będzie w stanie zapewnić kryteria wyboru projektów, które przysłużą się regionom węglowym w tworzeniu nowej, alternatywnej gospodarki przyjaznej dla lokalnej społeczności i środowiska naturalnego.

Grupa ds. sprawiedliwej transformacji w ramach komitetu monitorującego nie tylko monitorowałaby prawidłowość wdrażania TPST, ale też pomagała zapewnić komplementarność z interwencjami programu regionalnego w innych obszarach. To zwiększyłoby efektywność wykorzystania funduszy unijnych na cele budowania gospodarki neutralnej klimatycznie

W niektórych Terytorialnych Planach Sprawiedliwej Transformacji pojawiają się zapisy, że zostanie utrzymana opiniodawcza rola grupy roboczej, pracującej nad tworzeniem zapisów TPST w stosunku do Komitetu Monitorującego działającego w ramach programu regionalnego funduszy europejskich. Liczymy na to, że we wszystkich województwach objętych FST taka grupa powstanie, po to, aby dzielić się swoimi kompetencjami i wsparciem merytorycznym.

Biorąc pod uwagę powyższe, apelujemy o wprowadzenie wymogu tworzenia grup roboczych ds. sprawiedliwej transformacji w komitetach monitorujących te programy regionalne, których częścią jest TPST. Jako przedstawiciele organizacji od samego początku zaangażowanych w proces sprawiedliwej transformacji deklarujemy gotowość do wsparcia Państwa w procesie tworzenia wytycznych dot. KM oraz tworzenia i pracy grup roboczych.

Prezesa Związku Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć
Joanna Furmaga

Podpisane samorządy:

Prezydent Oświęcimia Janusz Chwierut
Burmistrz Zgorzeleca Rafał Gronicz
Burmistrz Bierunia Krystian Grzesica
Prezydent Jastrzębia-Zdroju Anna Hetman
Burmistrz Nowej Rudy Tomasz Kiliński
Prezydent Będzina Łukasz Komoniewski
Prezydent Rybnika Piotr Kuczera
Burmistrz Libiąża Jacek Latko
Prezydent Rudy Śląskiej, Jacek Morek
Burmistrz Trzebini Jarosław Okoczek
Wójt Gminy Sulmierzyce Gabriel Orzeszek
Wójt Gminy Wierzbinek Paweł Szczepankiewicz
Wójt Gminy Grodziec Mariusz Woźniak

Podpisane organizacje pozarządowe:

CEE Bankwatch Network
Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej
Fundacja Aktywizacja
Fundacja Kolejowa „Stacja Lubsko / Sommerfeld”
Fundacja na rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii
Fundacja Rozwój TAK – Odkrywki NIE
Fundacja WWF Polska
Green REV Institute
Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych
Stowarzyszenie BoMiasto
Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA
Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne „Na Bursztynowym Szlaku”
Stowarzyszenie Jesteśmy Razem w Kaliszu Pomorskim
Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii
Stowarzyszenie Pacjent Europa
Stowarzyszenie „Źródła”
Związek Stowarzyszeń Kongres Ruchów Miejskich